# GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 14.

We Srodę Dnia 17 Lutego 1802

*Z Wiednia d. 10. Lutego.*

D. 6 t. m. w kościele zamkowym odprawione zostały exekwie za założycielkę orderu krzyżowego ś. p. Cesarzową Eleonorę, z domu Xiężniczkę Mantuańską, tudzież za inne dusze tymże orderem za życia zasz zycone, na których znaydowały się Cesarzowa Jmć wraz z Królową obu Sycyliy i 3 iey córkami, tudzież damami tego orderu.

J. C. K. M. raczył czci godnego 80 letniego starca Wawrzyńca Hessele tytularnego konsyliarza i kapitana ruteyszych mieyskich strzelców w nadgrodę iego zasług złotem medalem nayłaskawiey udarować. Starzec ten odebrał ten zaszczyt w przytomności całego magistratu z rąk prezydenta miasta Jozefa Jerzego Hörl, z stosowną do tey okoliczności mową, na którą z rozrzewnieniem odpowiedział.

Poddani Schenkenu w Styryi złożyli J. C. K. M. w ofierze 2 kwity liwerunkowe na 9 meców żyta i 51 meców owsa, który dar J. C. K. M. łaskawie przyiąc raczył.

Wakance w Węgrzech po śmierci taynego konsyliarza hrabiego Gedeona Radai de Rada, drugie strażnikowstwo koronne, raczył J. C. K. M. udzielić nayłaskawiey Pawłowi Almasy de Zsadany i Törek Szent-Miklos C. K. taynemu konsyliarzowi i woiewodzie komitatu Arador.

*Z Brynu d. 9. Lutego.*

W. Sułtan pozwolił Ormianom obrać patryarchę, do czego dawniey tylko deputacya z 6 Persów prawo miała, ale kupcy ormiańscy w Konstantynopolu potrafili sobie to prawo przywłaszczyć, i z tey podobno przyczyny rozdział w kościele ormiańskim nastąpi.

Listy od granic tureckich pod d. 27 Stycznia donoszą, że woyska sułtańskie w liczbie 6000 zbliżaią się do Belgradu, co taki postrach na belgradzkich Janczarów rzuciło, że wielu z nich uciekło.

Jeden znaczny Mollah (nauczyciel prawa) który się stał panem znaczney części skarbów zabitego baszy, został zagrożony od swoich wspólników, że go kłociem spilkami zwolna aż na śmierć męczyć będą, ponieważ ón sam do tego zaboystwa ich namowił.

D. 26 p. m. ieden z znacznych Turków Hussein Agą tylko w spodniach przez okno

ratował się ucieczką na cesarską komorę, gdyż życie iego było w niebezpieczeństwie. Ale że ón wczasie ostatniego zdobycia Belgradu własną ręką beia Alego zabił, tudzież przyłożył się do zabicia Baszy, i iego naylepszego konia i naykosztownieysze sprzęty sobie przywłaszczył, zatem rząd tuteyszy nie cierpiąc go iako buntownika, myśli go na powrot odesłać.

Wiemy także, że buntownicy otworzyli harem (mieszkanie kobiet baszy) wyprowadzili iego żonę i corkę, ubrali ie w suknie podłe, i śmiercią pogrozili, ieżeliby im nie oddały swoich kosztowności, które nie tylko wszystkie zabrali, ale nawet okna haremu, i haczyki od okien pozabierali, posadzki i piece poburzyli, szukaiąc ukrytych skarbów.

Jeszcze na 2 dni przed śmiercią baszy powiedziano mu iaki go los czekał, przyniesiono mu nawet suknie do pokoiu, ażeby przebrany mógł za granicę uciec. Przystał ón na to z początku, ale gdy przyszło do uskutecznienia, puściły mu się łzy z oczu, mówiąc, co się z moiemi przyiaciołmi i dziecięciem stanie, i dopoty się ociągał, aż padł ofiarą wściekłości zboyców.

Woyska sułtańskie opasały Fetislam, ale tam Pasman Oglu znaczne zgromadził siły. Ma ón w Bosnii wielu stronników, i woyska iego daleko się rozciągnęły.

*Z Paryża d. 27. Stycznia.*

W krotce spodziewamy się w Paryżu pełnomocnika ze strony Xcia Oranii, który bezpośrzednie o wynagrodzeniu swóiego Pana z Rzpltą francuzką negocyować będzie, i ma w tey mierze rekomendacye od iednego z wielkich dworów niemieckich. Pierwszy konsul iuż się porozumiał względem tego sposobu negocyowania.

Teraźnieyszy Imperator obstaie znowu mocno za Xiętami francuzkiemi, i chce nakłonic Rzpltą francuzką do obmyślenia z swey strony dla tych Xiąt przyzwoitego losu.

Pierwszy konsul zalecił ministrowi wewnętrznemu, ażeby iego imieniem oddał wizytę Xciu Ostgotlandzkiemu gdy ten do Lionu przybędzie, i zaprosił go na obiad do pierwszego konsula.

Listy z Lionu donoszą, że pierwszy konsul d. 28 Stycznia stamtąd wyiedzie, a zatem się go na d. 1 Lutego w Paryżu spodziewaią.

Ludwik Bonaparte mięszka teraz w tym samym domu na ulicy zwycięztwa, w którym mięszkał pierwszy konsul przed dniem 18 Brumaire.

Nasz poseł przy Rzpltey batawskiey ob. Semonwille przybył tu na dni 14.

Słychać że obrady konsulty cisalpińskiey dopiero za powrotem pierwszego konsula do Paryża oznaymione będą.

Z pomiędzy wielu muzyków, którzy się tu od nieiakiego czasu znayduią szczególniey dystyngwuie się P. Himmel Berlińczyk. Ten z wielu dzieł pięknych znany muzyk grał niedawno sexteto w sławnym swoim koncercie Ruer Cley z taką zręcznością, i szczególnieyszą delikatnością, że powszechne zyskał oklaski od prawdziwych znaiomcow i lubownikow muzyki. Żałuiemy że bytność iego w naszem mieście nie iest dłuższa, myśli albowiem w pierwszych dniach Lutego na powrot wyiechać.

Skoro tylko pierwszy konsul powroci z Lionu, zaraz jenerał Hedouville w charakterze naszego ambassadora wyieżdza do Petersburga.

Ambassador hiszpański kawaler Azzara d. 30 t. m. uda się do Amiens. Jedzie z nim

oprócz fekretarza legacyi P. Caftillo i P. Gomez.

Mówią tu, że wielu trybunów, ieszcze pierwey poda fwoie dymiffye, nim fenat liftę trybunatu i ciała prawodawczego na rok przyfzły ułoży. Między tymi maią bydź Beniamin Conftant, Chenier, i Dounou; oftatni ieft dozorcą biblioteki panteonu, która przedtem do opactwa Stey: Genewefy należała, i ieft w Paryżu naylicznieyfzą po bibliotece narodowey.

Senat zamiaft 2 po 4 pofiedzenia teraz miewa w dekadzie, dla ułożenia lifty trybunatu i ciała prawodawczego na rok teraźnieyfzy. Zaczął ón od ciała prawodawczego. Głofowanie dzieie się podług porządku abecadłowego. Przy pierwfzem roztrząfaniu blizko 20 członków większością się głofów utrzymało. Ci, którzy tym fpofobem na nowo potwierdzeni nie będą, maią w oznaczonym od fenatu czafie fwoie mieyfca opuścić; 20 członków z trybunatu, a 60 z ciała prawodawczego wyydzie. Na mocy konftytucyi trybunowie mogą bydź zaraz na nowo obranemi, ale prawodawcy mufzą rok cały przetrzymać.

Na nowych członków trybunatu i ciała prawodawczego przeznaczaią bywfzych członków zgromadzenia narodowego w roku 1789, a fzczególniey braci Lameth, Montmorancy, Lufignan, Monnier, Lafayette i t. d.

Nowy oddział lekkich przewozowych ftatków z woyskiem liniowem, przed kilką dniami z Breft do St. Domingo wyfzedł pod żagle.

Wielu cudzoziemców, którzy fię do Amiens dla powzięcia wiadomości o pokoiu ziechali, popowracali do Paryża, nie mogąc fwoiey ciekawości zafpokoić.

Ma bydź teraz ułożona nowa taryfa celna na towary z Francyi wyprowadzane. Za wywóz pewnych rękodzieł wyrabianych w kraiu maią bydź uftanowione nadgrody.

Korweta Poiffon Volant, która z nafzą brefteńską flottą wypłynęła ucierpiawfzy wiele podczas nawałności, d. 19 Grudnia do portu St. André zawinęła.

Szef brygady Sebaftiani z Konftantynopola, a Xiężniczka Savois Carignan i bywfi biskupi luçonski i dyżoński za pozwoleniem rządu z Niemiec do Paryża przybyli.

Rząd chce wiedzieć o liczbie i ftanie niefprzedanych ieszcze kościołów. Nadpfute będą kofztem rządu naprawione, o czem prefekci maią w tey mierze zdadź rapporta.

W Caumont w departamencie Calvados d. 17 Stycznia o godzinie 9¼ z rana dało fię czuć trzęfienie ziemi, które 5 minut trwało.

Rząd cisalpiński skafował jenerała brygady Miłofiewicza dla tego, że wydał w Paryżu pifmo krzywdzące woyskowość cifalpińską.

D. 21 t. m. konfulta cifalpińska w Lionie miała pofiedzenie powfzechne. Pierwfzy konful pracował z 3 członkami wydziału handlowego konfulty. Potem miał aż do późney nocy konferencyą z miniftrem wewnętrznym, radzcą ftanu Cretet, i 4 prefektami departamentów. D. 25 miał pierwfzy konful odprawić rewią z 4ma półbrygadami piechoty, i 4ma półbrygadami lekkiey iazdy, które z Egiptu powróciły.

Ob. Benedykt Rychard, który od miniftra doftał 600 franków (1000 zł. pol.) wsławił fię wynalazkiem kitayki w płomienie, za którą wefzło do Francyi 20 mill: franków. Ma on lat 75, ftracił cały maiątek przez upadek affygnatów, i tylko utrzymywał fię przez zarabianie codzień 6 foldów przy fabryce gdzie gręplowano iedwab.

Ob. Coutelle na oftatniem pofiedzeniu

instytutu narodowego zdawał rapport ważney swoiey podróży na górę Sinai.

Wyszło tłómaczenie podróży do Włoch doktora i kanonika hamburskiego Meyera zrobione przez ob. Vanderbourg. Dzienniki nasze rozszerzaią się z pochwałami tego dzieła.

Listy z Tulonu donoszą, że kontra admirał Gantheaume wypłynął z swoią eskadrą do Indyy zachodnich. Każdy okręt liniowy z iego eskadry ma na sobie 500 ludzi.

Z Brestu donoszą, że liniowe okręty le Zelé i le Tourville wkrótce wyydą pod żagle, a za niemi okręty le Fougueux i Redoutable.

Król Hiszpański oznaymił przez swoiego posła kawalera d'Oresco rządowi cisalpińskiemu o śmierci siostry swoiey hiszpańskiey infantki Maryi, własnoręcznem pismem.

Toussaint l'Ouverture iest w niektórych listach odmalowany iako wzór czułego małżonka, kochany równie od tkliwey kobiety, która iuż lat 40 liczy.

W dzienniku *Obrońców Oyczyzny* czytamy następuiący artykuł:

" Żalą się na niezgodę na publicznych schadzkach; to pochodzi stąd, że każdy chce swoie zdanie utrzymać, zamiast stosowania się do drugich: każdy popisuie się z swem rozumem, utrzymuie swóy interess, mówi dla siebie, "wkrótce nikt się nierozumi, a wszyscy się nudzą. Znaydowałem się nie dawno w iedney z modnych kompaniy: byli tam woyskowi, kupcy, śpiewacy, fizykowie, taniecznicy, lekarze, malarze, autorowie, geometrowie i młodzież. Zpoczątku zaczęła się rozmowa o zwyczaynych rzeczach, o czasie, o modzie, każdy opowiadał co wiedział; wkrótce stała się powszechną, i z zadziwieniem całey kompanii skoczono do niezgód ciał politycznych, maiących powierzony sobie interess państwa; każdy im naganiał, utrzymuiąc, iż niepotrzeba iak tylko dobrego rozsądku i poczciwości dla utrzymania zgody i iedności. Zgodziwszy się na to, odzywa się ieden uczony statysta, że w tym roku umarło o 6tą część więcey ludzi, niżeli w przeszłym. — To co WPan mówisz, rzecze do niego stoiący przy nim astronom, bardzo mnie cieszy; dostrzegłem bowiem, że ostatnia kometa zaraźliwy wyziew na naszey atmosferze zostawiła; wnosiłem nawet powszechny mór; lecz nadzwyczayna ta śmiertelność wyrówna poniekąd morowi, i bardzo mi iest miło, iż nie pomyliłem się w moich wróżbach. Z tego powodu zaczął opowiadać historyą czterdziestu tysięcy gwiazd i komet, gdy młodzieniec ieden przerwał mu poważną mowę, żaląc się przed swoim przyiacielem, że przegrał pieniądze w fortunę przez wyciągnienie 25 czarnych gałek. O! ta nowina rzecze iego przyiaciel, bardzo mnie cieszy, gdyż założyłem się z Dorlis o 20 luidorów, który utrzymywał, że ich nie wyydzie więcey nad trzynaście; muszę zatem iśdź odebrać moie pieniądze. — W czasie tych rozmów, ieden właściciel opowiadał z boleścią około niego zgromadzonym osobom poczynione szkody w lasach, w zasiewach, gospodarstwie, bydle, budynkach i t. d. przez ostatnie powodzi, aż odzywa się blizko stoiący malarz: Ach to będzie przedmiotem do pięknego obrazu! lubię bardzo rewolucye natury; iuż mi się uprzykrzyły murawy, gęste lasy, rozwiiaiące się kwiaty, szumiące strómyki, miłostki pasterzów, buiaiące trzody, złote żniwa, i t. d. mów mi o wielkiey powodzi, o burzy, o pozarze, o wulkanie wyrzucaiącym piorony i o lodowatey górze przywalaiącey wsie: o to iest czego trzeba poecie, wielkiemu muzykowi, malarzowi! Proszę WPana powiedz

mi, z którego ieſteś kraiu? Boie ſię, żeby woda prędko nie opadła i nieścisnęły mrozy; o dałżebyśmi, pozbawiłbyś mię pięknego obrazu! — Prawda, rzekł Florville, do goſpodyni domu, trzeba iśdź zobaczyć; mam moskiewskie sanie, możnaby ſię zabawić; zima, trzeba wyznać, ieſt przyiemna. — A uboſtwo, przerwał mu człowiek, który ieſzcze nie otworzył uſt? — Niech czynią iak my, rzecze Florville, niech ſię bawią, tańcuią i piią; mówcie co chcecie, poeci chwalą lato, ia powiadam, że nie maſz iak zima: mamy świeże oſtrzygi, przyiemne koncerty, roskoſzne bale, zabawy i nowe mody; ieſt to czas roskoſzy, zwycięztwo kunſztów. —— Kunſztów próżnych, odzywa filozof; od czaſu iak mamy tyle poetów, malarzy, kommedyantów i muzykantów, zbywa nam na rolnikach; iak tylko namnożyło ſię wiele miernych rzemieślników, brakuie dobrych: ſukna ſą rzadkie, trzewiki słabe. — Tem lepiey! ia nie chcę żeby móy ſurdut przetrwał modę. — Ja nie mówię o modzie, ciągnie filozof daley, ale o rozſądku. —— Kłótnia zaczęna ſię żwawſza między aſtronomem, właścicielem, malarzem, elegantem i filozofem, wiele oſób, które dotąd zachowały przyſtoyną ſpokoyność, zbliżaią ſię do nich, pomnażaią kłótnią i ducha ſprzeczności, które truią wſzelkie zabawy. Jeden z pomiędzy nich mówi nakoniec, ludzie rozſądni, światli i bez namiętności, tak iak my, ieden tylko maią ſpoſób widzenia np. wſzyſcy powinni bydź przekonanemi o potrzebie xięgi cywilney i o pożytkach powſzechnego pokoiu..... Na te słowa nowy mowca, który chciał kredytu i bogactw, kupiec, który miał napełniony magazyn osadniemi towarami, officyer, który za położeniem ieſzcze, których ſto tyſięcy ludzi byłby jenerałem zoſtał, przerywaią mu razem mowę; wſzczena ſię wrzawa, goſpodarz uſiłuie ich pogodzić: nakoniec przydkawſzy ſobie uſzy, mówi do ſiebie iak to ieſt trudno ludem rządzić! „

*Z Luki d. 7. Stycznia.*

*Koniec konſtytucyi Rzpltey Lukańskiey.*

*Tytuł II. Sposób maiący się zachowywać w ogłoszeniu uſtaw.*

" Art. XVI. Rada wielka wybierze pomiędzy ſobą kommiſſyą z 20 członków, którey obowiązkiem będzie roztrząſać proiekta do uſtaw od władzy wykonawczey podane; kommiſſya ta corocznie odnawiana będzie. — Art. XVII. Członki kommiſſyi zgromadzą ſię corocznie d. 1 Liſtopada. Jch poſiedzenia trwać mógą mieſięcy 2. — Art. XVIII. Wielka rada zgromadzić ſię powinna z prawa corocznie d. 1 Stycznia, dla zrobienia wyborów do niey należących, przyięcia lub odrzucenia proiektów do uſtaw które przed nią roztrząſane bydź maią. — Art. XIX. Gdy proiekt do uſtawy od kommiſſyi roztrząsniony zoſtanie, rozbior iego w prowadzony będzie do rady wielkiey przez dwóch rapportuiących, z których ieden od kommiſſyi, a drugi od władzy wykonawczey mianowany będzie. Oſtatni wybrany będzie z członków 4 urzędów składaiących radę rządową. Czas i przeciąg roztrząſania przed radą wielką każdego proiektu do uſtawy, od władzy wykonawczey oznaczone będą; lecz przeciąg ten nie będzie mógł bydź krotſzym nad dni trzy. — Art. XX. Rada wielka odbywać będzie poſiedzenia ſwoie corocznie przez przeciąg czaſu od władzy wykonawczey oznaczony, który niebędzie mógł bydź dłużſzym nad mieſięcy dwa, ani krotſzym nad dni 15. Art. XXI. W przeciągu czaſu, gdy poſiedzenia rady wielkiey odbywać ſię nie będą, władza wykonawcza może wydadź rozrzędze-

nia moc prawa tymczasowo maiące, lecz tylko w przypadku nagłym od powszechnego dobra wskazanym.

*Tytuł III. Urządzenie wewnętrzne i trybunałow.*

Art. XXII. Kray ninieyszy Rzpltey Lukański dzieli się na 3 zaokrąglenia, to iest, kanton Serchio, Littorale, i Appeninu, miasto Lukka iest głownym miastem pierwszego, Viareggio drugiego, a Borgo-a-Mazzano trzeciego. — Art. XXIII. W każdym kantonie mieszka kommissarz rządowy. Ten mianowany będzie od starców i utrzymywać powinien korrespondencyą z 4 urzędami przy władzy wykonawczey ustanowionemi. — Art. XXIV. Obywatele każdego kantonu maiący 21 lat skończonych wybiera w sposobie ustawą przepisanym i w stosunku następuiącym: sędziów pokoiu, po dwóch dla kantonów Littorale i Appeninu, a 3 dla kantonu Serchio. Jeden z ostatnich mieszkać będzie w mieście Luce, a inni w mieyscach od władzy wykonawczey oznaczonych. — Art. XXV. Sędziowie pokoiu wydaią wyroki bez odwołania się we wszystkich sprawach nieprzechodzących wartości osmiu talarów, tudziesz wsprawach przenoszących tę wartość; byle iednak nieprzechodziły wartości 20 talarów, lecz wtym przypadku, odwołać się można do sedziego pierwszey instancyi każdego oddzielnie kantonu. — Art. XXVI. W sprawach przenoszących wartość 20 talarów sędzia pokoiu będzie mógł wydadź wyrok iako arbiter i po przyiacielsku, ieżeli strony na to zezwolą. — Art. XXVII. Rada wielka mianuie sędziego pierwszey instancyi w każdym kantonie, tudziesz dla całey Rzpltey trybunał appelacyyny i trybunał kryminalny, każdy z 3 członków złożony. — Art. XXVIII. Sędziowie pierwszey instancyi mieszkać będą w głownych miastach każdego kantonu; trybunały zaś cywilny i kryminalny w mieście Luce odbywać się będą. — Art. XXIX. Sedziowie pierwszey instancyi wydaią wyroki wsprawach które do nich przychodzą przez odwołanie się od sędziów pokoiu, tudziesz we wszystkich przechodzących wyrażoną kwotę Art. XXV. oznaczaiącym rozciągłość władzy sędziów pokoiu. Wydaią także wyroki w sprawach kryminalnych. — Art. XXX. Trybunał cywilny appellacyyny wydaie wyroki wsprawach przychodzacych do niego przez odwołanie się od trybunałów pierwszey instancyi każdego kantonu, stanowi także wyrok kassacyi wsprawach kryminalnych. — Art. XXXI. Trybunał kryminalny wydaie wyrok we wszystkich sprawach kryminalnych przez odwołanie się do niego, tudzież wyrok kassacyi wsprawach cywilnych. —— Art. XXXII. Co sześć lat rada wielka większością głosów mianuie sędziów cywilnych i kryminalnych. — Art. XXXIII. Władza wykonawcza mianuie dwóch swoich kommissarzów przy dwóch naywyższych trybunałach cywilnym i kryminalnym. *Urządzienia Ogólne.* — Art. XXXIV. Żadne prawo kryminalne lub cywilne nie może, miec skutku wstęcznego. — Art. XXXV. Schronienie każdego obywatela w czasie nocy iest niezgwałcone, i nikt nie może bydź wezwany do sądu i zatrzymany tylko w przypadkach ustawą oznaczonych i stosównie do porządku nią przepisanego. — Art. XXXVI. Podarki publiczne coroczne od wielkiey rady, na wniosek władzy wykonawczey w stosunku potrzeb Rzpltey, stanowione będą. — Art. XXXVII. Podatki nie mogące się stanowić tylko na użytek powszechny, powinny bydź rozłożone na wszystkich obywateli w miarę

ich dochodów. — Art. XXXVIII. Niemasz w Rzpltey inney władzy nad postanowioną ustawą. — Dan w Luce d. 23 Grudnia 1801 (następuią podpisy.)

*Z Medyolanu d. 23. Stycznia.*

Od czasu powzięcia wiadomości o zawartey umowie między Francyą i Hiszpanią względem Parmy i Placencyi, nie wątpią tu, że te kraie do Cisalpinii przyłączone zostaną. Mówią nawet, że iuż wydany został rozkaz do uskutecznienia tego przyłączenia. — Podług prywatnych listów z Lionu Rzeplta nasza będzie także powiększona częścią Piemontu, którey granice od wschodu pociągnione zostaną aż do D cra - Baltea.

*Z Berna d. 24. Stycznia.*

Dowiedzieliśmy się nakoniec o wypadkach ostatnich posiedzeń senatu, których z niecierpliwością oczekiwaliśmy. Na dniu wczorayszym następuiący wyrok postanowionym został: " Senat rozważywszy dostatecznie rapport pierwszego landmana, który z ważnego poselstwa powrocił, względem zleceń które celem iego były, gdy z tąd pokazuie się, iż liczba kantonów ma bydź powiększona, a w miarę ich i członków rządu; że przystępuiąc zaraz do tey odmiany przyspieszy się przez to tak powszechnie żądane urządzenie władzy środkowey i prywatnych konstytucyy kantonów i że ten srzódek sprowadzi razem uznanie dyplomatyczne Państwa Helwecyi i iego rządu, iego niepodległość, neutralność i inne korzyści, stanowi: ,, Senat 6 członkami będzie powiększony. Gdy senat tak powiększony zostanie natychmiast rada mała przestaie bydź w urzędowaniu, a senat przystąpi zaraz do iey odnowienia. Rada mała składać się będzie napotym z 11 członków to iest: dwóch landmanów, dwóch ich zastępców, i 7 innych członków, czterech z tych ostatnich kierować będą wydziałami interessów wewnętrznych, skarbowym, woiennym, sprawiedliwości i policyi. Trzey pozostali mógą bydź pierwszym przydanemi,, Potym wyroku przystąpiono do wyboru 6 senatorów; wybor padł na obywat. Escher, Glayre, Kuhn, Rengger, Ruttimann i Schmid wszystkich bywszych członków władzy wykonawczey lub ciała prawodawczego.

Mówią o blizkim zwołaniu seymu Helweckiego, lecz członki iego nie będą od ludu mianowanemi.

Obywatel Reding pierwszy nasz landman przed wyiazdem z Paryża odebrał od pierwszego konsula list następuiący:

" *W Paryżu d. 16 Nivôse (6 Stycznia)* roku 10. Obyw. Reding! Od dwóch lat twoi współobywatele radzili mnie się czasem względem swoich interessów; mówiłem do nich tak, iak byby mówił pierwszy urzędnik Gallii gdy Helwecya ieszcze była iey częścią. Rady które im dałem, mógły ich do pomyślności doprowadzić i ochronić od dwóchletnich kłotni i cierpienia; mało się do nich stosowali. Ty zdaiesz mi się bydź ożywiony gorącą chęcią, widzenia twoiey oyczyzny szczęśliwą; oby ci twoi współobywatele dopomagać chcieli, i oby Helwecya mógła zaiąć swoie mieysce między mocarstwami Europy! Okoliczności woyny sprowadziły na iey ziemię woyska francuzkie; potrzeba wolności uzbroiła iey ludy, szczególniey zaś włościanow przeciw uprzywileiówanym; różne wypadki w krótkich latach iedne po drugich następowały; wielkie ponieśliście nieszczęścia; lecz wielki pozostał wam skutek; równość i wolność waszych współobywateli! W iakimkolwiek mieyscu dzisiay urodzi się Szwaycar, czyli na brzegach ieziora lemańskiego, lub rzeki Aar iest wolnym, i to iest iedyną rzeczą iasną w mych oczach w

ninieyſzym waſzym politycznym ſtanie. Zaſadą prawa powſzechnego ieſt w tym momencie, zachowac każdemu kraiowi teraźnieyſzy rzeczy porządek. Wſzyſtkie mocarſtwa przyięły tę zasadę, ponieważ wſzyſtkie potrzebuią pokoiu, i powrocenia dyplomatycznych i handlowych związków. Lud Francuzki ile będzie wmocy iego powinien utrzymać w kraiu waſzym ninieyſzy rzeczy porządek. Prawda, że ieſteście bez uſtaw, rządu i woli narodowey. Lecz dla czegożby Szwaycarowie nadadź ich ſobie nieusiłowali? Niech tylko przypomną ſobie patryotyczne cnoty ſwoich przódków, niech tylko poświęcą ducha ſyſtemy i zamieſzania publicznemu do..ru i powſzechney wolności; na ten czas nie będziecie się obawiac więcey władzy któraby była skutkiem przywłaſzczenia fakcyi; będziecie mieć rząd maiący za ſobą opinią powſzechną i będący skutkiem woli narodowey; cała Europa odnowi związki ſwoie z wami; Francya zaś, którą żaden rachunek prywatnego intereſſu niewſtrzymuie, wſzyſtkie zrobi ofiary, które będą mógły utwierdzic waſzą konſtytucyą, wolność i rowność obywatelów Szwaycarskich, będzie wam ciągle dawac dowody tych przyiaźnych i oycowskich uczuciów, które od wieków czyniły związek dwoch ludów ſobie niepodległych. „

*Z Monachium d. 27. Stycznia.*

Jeneralna dyrekcya kraiowa wydała okolnik do wſzyſtkich ſądowniczych urzędów, ażeby podano iako nayspieſzniey liſtę wſzyſtkich poddanych familiów. Elektor chce znieść w kraiach ſwoich wſzelkie poddaństwo.

Z obrachunku ludności kraiów elektorskich w roku przeſzłym pokazuie ſię, że w tuteyſzey ſtolicy znayduie ſię 48,745 ludzi, rachuiąc w to 4700 żołnierzy tuteyſzey załogi. Pobrało ſię par 375, urodziło ſię 1281, umarło 1757, z tych 201 w lazaretach woyskowych.

Dnia onegdayſzego przeieżdżał przez naſze miaſto goniec turecki do Paryża.

*Z Neapolu d. 5. Stycznia.*

Trzy wielkie roſſyyskie fregaty znayduią ſię ieſzcze w naſzym porcie, a dzielni Roſſyanie dopóty u nas na załodze zoſtaną, póki ułożonem nie będzie, które z mocarſtw europeyskich ma ſię opiekowac Maltą. Kalabrowie i Lazaroni tak ſię boią Roſſyanów, że pokazanie ſię iednego wſzyſtkie ſpory pomiędzy nimi zagadza. Oprócz załogi roſſyyskiey w naſzym zamku znayduie tu ſię ieſzcze 9000 woysk neapolitańskich. Cała armia Króla Oboyga Sycyliy przebrana bedzie na wzór auſtryacki; iuż niektóre regimenta otrzymały białe mundury z różnemi wyłogami.

Onegday zawinęła tu amerykańska fregata o 40 armatach, dla naprawy ſzkód ſwoich. Blokowała ona przez kilka mieſięcy port tunetański, i w czaſie burzy wiele ucierpiała. Tegoż dnia przybyła bywſza neapolitańska, dziś francuzka fregata, z Ankony. Znayduiący ſię na niey Francuzi w liczbie 500 powiękſzey części grenadyerowie przenieſieni zoſtali do iedney z tuteyſzych koſzar, gdzie dopóty mieſzkac będą, dopóki fregata naprawioną nie będzie, poczem ſię wdalſzą podróż do Francyi puſzczą. Z Neapolitańskich okretów znayduie ſię tu tylko ieden liniowy o 74 armatach zwany Archimedes.

D. 31 Grudnia umarł tu kardynał Zurlo. Naraził ſię on w czaſie rewolucyi Królowi, i dla tego muſiał reſztę życia w klaſztorze Monte Vergine przepędzic. Wysoka tylko doſtoyność i wiek podeſzły zachowały go od przykrzeyſzego loſu. Król Sardyński tylko w kościołach widziec ſię daie publicznie.

# DODATEK

## DO Nru. 14.

# GAZETY KRAKOWSKIEY.

We Srodę Dnia 17 Lutego 1802.

*Wiadomości tyczące się Nauk.*
*Rozdanie nadgród i nowe pytania towarzystwa ekonomicznego w Petersburgu.*

D. 7 (18) Listopada roku przeszłego towarzystwo obchodziło rocznicę swoiego ustanowienia. Posiedzenie otworzone było mową stosowną do tey uroczystości. Po skończeniu mowy sekretarz zdał rapport z prac towarzystwa w r. p. Nakoniec przystąpiono do otwarcia kartek zawieraiących imiona tych, których dysertacye godnemi nadgrody uznano.

1) Na pytanie: "Jakie są prawdziwe przyczyny, początek i wzrost, zarazy na rogate bydło, zwłaszcza w ten czas, gdy stada z południowych w północne rossyyskie prowincye przepędzone będą? „ było 7 odpisów: z tych odpis pod dewizą: "Dobre chociaż się spoźni, nigdy poniewczasie nie przyydzie, „ uznano bydź godnym nadgrody, albowiem w nim, nie tylko wszystkie przypadki dokładnie wyszczególniono i opisano, ale nadto podano pewne i równie na teoryi gruntowney, iako i wielokrotnem doświadczeniu zasadzone sposoby zapobieżenia tey zarazie, i wstrzymania oney, gdyby się pokazała. Autorem tey dysertacyi iest lekarz praktyczny Laubender z Wurzen, niedaleko Lipska. Do tey dysertacyi przyłączona była wielka liczba pożytecznych uwag, z nich iedna pod dewizą: "Salus publica salus mea, „ iest ręki doktora Kempe nauczyciela akuszeryi i dyrektora obywatelstwa w Stargard w Pomeranii. Druga pod dewizą: "Nec multa, nec speciosa, sed vera & probata, „ przez doktora Kausch fizyka cyrkularnego w cyrkule trachenberskim w Szlązku. Dla wynadgrodzenia tych uwag przyznało towarzystwo autorom wielkie srebrne medale. Inne pod dewizami:

In magnis voluisse sat est:
Continuo culpam ferro compesse &c.
Je mehr wir Quellen wissen &c.
Cum ferrum candet, cudere quemque decet.

Chociaż miały poniekąd swoie zasługi, z tem wszystkim ponieważ nie odpowiadały zamiarowi, odłożono na bok, a przyłączone kartki, bez naruszenia pieczęci spalone zostały.

2) Na drugie pytanie: "Jakim sposobem śledź kiślarski znany pod imieniem Schomal, „ (cyprinus chalcoides) "może bydź tłustszy, większy, smacz-

nieyſzy i sposobem holenderskim w więkſzey obfitości solony, i w beczkach dębowych zachowany. „ Przysłano na to 2 odpiſy, z tych ieden pod dewizą: " Rzecz naytrudnieyſza udaie się „ uznano godnym bydź nadgrody. Otworzona kartka pokazała iego autorem Jana Chryſtyana Retberga adminiſtratora ceł w Rethem nad Allą w luneburskim. — Drugi odpis z dewizą: " Powróccie ſzczęśliwe lata &c. „ iako niedoſtateczny na bok odłożony, a kartka spalona zoſtała.

3) Na 3cie pytanie: " Jak można paſtwiska, niemięſzkalne smugi uczynić użytecznemi kraiowi przez chowanie bydła, i robienie sera, któryby naylepſzym zagranicznym w dobroci nie uſtępował. „ Przysłano 2 odpisy. Z nich odpis pod dewizą: " Experientia teſte quidque probatum eſt „ osądzono godnym nadgrody dla nader użytecznych w gospodarſtwie prawideł. Otworzona kartka pokazała bydź iego autorem Mikołaia Krzyſztofa Voſsa ekonoma w dobrach kameralnych w Meldorf w holſztyńskiem. Drugi pod dewizą: " Któż bliżſzy Cesarza &c. „ otrzymał z acceſsorium medal srebrny. Autorem iego ieſt Jerzy Hipelli koadiutor i ekonom w Miesenbach sędzia w Trauenſtein w Bawaryi.

4) Na pytanie 4te: " Jakichby śrzodków należało użyć, ażeby można z południowych do wewnętrznych prowincyów państwa sprowadzać słone mięso w znaczney obfitości, „ przysłano 5 odpisów pod dewiza: " Omnium rerum principia parva sunt &c. &c. „ uznano godnym nadgrody, którego autorem ieſt P. Friebe sekretarz kurlandzkiego dobroczynności towarzyſtwa w Rydze. Inne odpisy pod dewizami:

Wer einen Versuch mach &c.

Durch Fragen wird man klug &c.

Nicht Tadel nicht Gewalt &c.

i iedno pismo bez dewizy iako nie doſtateczne odłożono na bok, a kartki popalono.

Daley towarzyſtwo przyſtąpiło do wyboru nowych pytan na rok 1802, które są naſtępuiące:

1) Gdy przy mięſzanych mechanicznie materyach zbiór tey mieſzaniny widoczny się ſtaie, zatem nieuchronną ieſt rzeczą, ażeby przy robieniu masła przeciwnych użyć kroków, ażeby przy kłóceniu mleka części maślane oddzielały się od serowatych, i wodniſtych. Zdaie się zatem bydź rzeczą podobną do prawdy zapytać się, czy poruch mleka oddzielaiący te części przyśpieſza czy ſpoźnia robienie masła. Zatem towarzyſtwo zapytuie się, czyli obracanie kołowe i bez uderzenia, lub innego gatunku ruchu do prędſzego oddziału cząſtek różnorodnych bardziey się nad inne środki przykłada lub nie? Przytem oczekuie towarzyſtwo podania składu naylepſzey machiny odpowiadaiącey zamiarowi. Nadgrodą będzie złoty medal wartości 30 czerwonych złotych, który w tym celu wyznaczył wice prezydent kolegium admiralskiego admirał kawaler Mikołay Siemonowicz Morwinow.

2) Jakieby śrzódki były nayskuteczniey ſze do uprawy tytuniu na Ukrainie, ażeby zamiaſt wyprowadzania ſurowych liści zagranicę, można ie było urządzać w kraiu tak na tabaczkę, iako też do palenia, a to za przykładem osady braci morawskich w Serapta, zwłaszcza że klima i grunta Ukrainy zdolne są do tego. Towarzyſtwo ekonomiczne życzy sobie, ażeby przydadź ſzczególne i łatwe opisy ſpoſobów obchodzenia się z

różnemi gatunkami tytuniów. Nadgrodą za naylepſzy odpis będzie medal złoty wartości 30 czer. zł. dany od taynego konsyliarza kawalera wielu orderów hrabi Piotra Grzegorzowicza Dewidowa.

3) Za naylepſze i naygruntowniey opiſanie takiego naturalnego produktu, którego używanie, mogłoby urodzić nową i ważną odnogę przemysłu będzie dana trzecia nadgroda. Ale towarzyſtwo życzy ſobie ażeby podane ſpoſoby obchodzenia się z tym produktem na doświadczeniu zagruntowane były, i wskazane tego prawdziwe korzyści. Nadgrodą naylepſzey odpowiedzi będzie medal złoty wartości 25 czer zł. który daie tayny konsyliarz sekretarz ſtanu i kawaler wielu orderów, Michał Nikitycze Murawiew.

Odpisy maia bydź w Roſsyyskim, Polskim, Niemieckim, lub nareszcie Francuzkim ięzyku, charakterem wyraźnym i czytelnym, z dowolną dewizą, i przyłączoną zapieczętowaną kartką, w którey ma bydź wyrażona drugi raz taż ſama dewiza, tudzież imie, ſtan i mieysce mieſzkania autora. Cudzoziemcy maią ſwoie odpisy odsyłać „franco„ aż do Memlu. Czas odpisu ieſt do d. 1 Października 1802 roku. Poźniey przysłane, wyłączone będą od konkursu.

## CENA ZBOZ

*Na targu w Krakowie d.* 15. *Lutego* 1802.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Korzec Pszenicy | zł. pol. | 30 | do | 32. |
| — Żyta | — — | 21 | — | 21½. |
| — Jęczmienia | — — | 20 | — | 21. |
| — Owsa | — — | 12 | — | 13. |
| — Groch | — — | 19 | — | 20. |
| — Kaſzy iaglaney | — — | 28 | — | 30. |

*W Wiedniu od d.* 1. *do* 6. *Lutego.*

Meca wynoſząca 15 naſzych garcy:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| — Pſzenicy | zł. pol. | 14 | do | 21½. |
| — Żyta | — — | 10 | — | 14½. |
| — Jęczmienia | — — | 9 | — | 12. |
| — Owsa | — — | 7 | — | 9. |

*W Ołumuncu od d.* 1. *do* 6. *Lutego.*

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Meca Pſzenicy | zł. pol. | 19 | do | 20. |
| — Żyta | — — | 14 | — | 15. |
| — Jęczmienia | — — | 11 | — | 12. |
| — Owsa | — — | 5 | — | 6. |
| — Prosa | — — | 15½ | — | 16½. |

*W Gdańsku d.* 30. *Stycznia.*

Szefel czyli pół korca naſzego w monecie pruskiey:

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| — Pſzenica | zł. pol. | 16 | do | 21. |
| — Żyto | — — | 10 | — | 11. |
| — Jęczmień | — — | 7 | — | 8. |
| — Owies | — — | 4 | — | 5. |

## DONIESIENIA.

*Magiſtrat C. K. Stołecznego Miaſta Krakowa nınieyſzym publicznym Edyktem wiadomo każdemu czyni, iż na inſtancyą pozoſtałey wdowy Salomei Brodzinski, i wſpółopiekona Jana Brodzinskiego, rzeczy ruchome po ś. p. Stanisławie Brodzinskim pozoſtałe, iako porcelana, zegarki, obrazy, suknie, i t. d. mocą publiczney licytacyi dnia* 24 *Lutego r. b. o godzinie* 10 *zrana na kanowney ulicy w kamienicy pod popisowym Nrem* 128 *ſtoiącey, więcey podaiącemu, za gotowe pieniądze sprzedewane będą.*

*Ochotę takowych rzeczy nabycia maiący, maią się na powyżey wyſzczególnionym dniu, i mieyscu znaydować. Dan w Krakowie dnia* 22 *Stycznia* 1802.

*J. Gellinek.*
*W. Lichocki.*
*Krzyżanowski.*

*Z Rady Magistratu C. K. Stołecznego Miasta Krakowa.*
*Seb. Kawski.*

*W kamienicy Jmć Pana Sztumera sytuowaney w rynku pod Nrem konskrypcyonanym 17 są na drugim piętrze cztery przednie wciąż ieden przy drugim stykaiące się, na dziedziniec prospekt maiące pokoie, z spółecznemi wchodami, z trzema piecami, niemniey z trzema osóbnemi wychodami, miesięcznie od pierwszego miesiąca Marca roku bieżącego do naięcia.*

*Życzący sobie tedy naięcia tych pokoiów, zechce się do J. C. K. M. kancellaryi na podatek mięsa koszernego przeznaczoney w tymże samym domu w pokoiach na samym tyle na dziedziniec wychodzących na drugim piętrze zgłosić. W Krakowie dnia 8 Lutego 1802.*

*Magistrat Miasta C. K. Kazimierza przy Krakowie publiczność tym Edyktalnym obwieszczeniem zawiadomia, iż licytacya złotey tabakierki czer. zł. 14, pierscienia złotego z 15 brylantami i portretem Króla Pruskiego Fryderyka II. czer. zł. 25, łancucha z kulczykami złotemi czer. zł. 7 i cukierniczki srebrney czer. zł. 11, zł. 1 gr. 15 pol. taxowanych właściwych nieprzytomnego Karola Wothe na satysfakcyą iego wierzycieli w ratuszu miasta tego Kazimierza dniu 9go miesiąca Marca r. b. o godzinie 9 ranney odprawiać się będzie, życzący nabycia maią się w czasie i mieyscu wyznaczonym stawić, a naywięcey daiącemu za gotowe pieniądze sprzedane będą. Dan na sessyi magistratu Miasta Kazimierza dnia 4 Lutego 1802 roku.*

*Jan Dobrzanski, prezes.*
*S. Dunin*
*M. Mączeński.*

Z Rady Magistratu Miasta Kazimierza.
*Adam Ekielski Syndyk.*

*Per C. R. Forum Nob. Cracoviæ Gal. Occid. præsentibus notum redditur: Rdum Valentinum Pruski Canonicum Cathedralem Cracoviensem die 2 Sebr. 1789 Cracoviæ ab intastato satis cessisse.*

*Quare qui ad hæreditatem post eundem defunctum relictam jus aliquod successionis se habere credunt, hisce citantur, ut jura sua quod hanc hæreditatem hic Cæs. Reg. Fori Nob. usque ad 12ma 8bris 1803 documentis fide dignis eo certuis deducant, quo secus ex legitimatis illi, cui lex maxime favebit, hæreditas addicetur, ac extradetur.*

*Cracoviæ dnie 13 Septembris 1800.*

*Jozef de Nikorowicz.*
*Jan Morak.*
*Chrastiański.*

*Ex Cons. Cæs. Reg. Fori Nob. Cracov. Gal. Occd.*
*Elsner.*

Magistrat C. K. gorniczego Miasta Olkusza, wszystkim sobie kupna życzącym, podaie Edyktem ninieyszym do wiadomości, że kamienica w mieście Olkuszu pod Nrem 31 znayduiąca się w rynku, w summie 3072 zł. pol. urzędownie oszacowana Piotra Ustymowskiego własna na zaspokoienie długu czer. złp. 120 JP. Liebichowi adwokatowi, prawem przekonanego d. 11 Marca 1802 o godzinie 9 przed południem w tuteyszym Magistracie pod następuiącemi warunkami więcey daiącemu sprzedaną zostanie. 1) Iż każdy maiący chęć licytować przed zaczynaiącą się licytacyą zakład to iest: 10tą część całkowitey wartości rzeczoney kamienicy, kommissyi do dzieła licytacyi delegowaney, tudzież 2) Resztuiącą wartość z całkowitey ceny przez licytacyą ofiarowaney wynikaiącą, od dnia do licytacyi przeznaczonego, w przeciągu dni 14 do depozytu tuteyszego Magistratu pod surowością prawa złożyć obowiązanym będzi. Wszyscy zatem maiący chęć wspomnioney kamienicy nabycia, na mieyscu i czasie wzwyż wypowiedzianym znaydować się maią. Dan w Olkuszu d. 4 Lutego 1802.

*Sitowski.*
*Janikowski.*
*Krzyżanowski.*

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Olkusza.
*Orzechowski Aktuarius.*